

20. Решин А. И. Дар и некоторые аспекты проблемы становления феодализма в современной медиевистике / А. И. Решин // Средние века. — М., 2004. — Вып. 65. — С. 3–44.
21. Рудаков В. Цих Владимир Франкович / В. Рудаков // Русский биографический словарь. — СПб., 1901. — Т. 19. — С. 496–497.
22. Стельмах С. Исторична думка в Україні XIX — початку XX ст. / С. Стельмах. — К. : ВЦ «Академія», 1997. — 175 с.
23. Толстой И. И. Сербскохорватско-русский словарь: 54 тыс. слов / И. И. Толстой. — М. : Изд-во «Русский язык», 1982. — 736 с.
24. Цых В. Ф. [О способе преподавания истории]. Решение вопроса: По причине беспрестанного умножения массы исторических сведений и распространения объёма истории, не оказывается ли нужным изменить обыкновенный способ преподавания сей науки и какой он должен быть именно, как вообще, так и особенно в университетах? / В. Ф. Цых. — Х. : Тип. ун-та, 1833. — 128 с.
25. Цых В. Ф. О цели и пользе высших учебных заведений / В. Ф. Цых // Записки и речи, читанные при открытии университета Св. Владимира 15 июля 1834 г. — К., 1840. — С. 85–119.
26. Шульгин В. История университета св. Владимира / В. Шульгин. — СПб. : Тип. Рюмина и К., 1860. — 230 с.

Надійшла до редколегії 16.11.2012 р.

УДК 94 : 681.854 (470)

О. В. СИНЕОКИЙ

ЗАГУБЛЕНІ СТОРІНКИ З ІСТОРІЇ РАДЯНСЬКОГО ГРАМЗАПИСУ: «EXPRESSZ EGYÜTTES», «СЕДМОРИЦА МЛАДИХ», «ANGEL VLADKOVIC GROUP ABC»

Висвітлено «білі плями» в історії радянського грамзапису, вперше в науковій літературі викладено результати дослідження артефактів грамзапису окремих виконавців та рок-груп з країн Східної Європи за часів соціалізму. Особливе місце в авторському підході надано систематизації інформації щодо рекордингових джерел.

Ключові слова: «Фірма Мелодія», грамзапис, рок-музика.

Освещаются «белые пятна» в истории советской грамзаписи, впервые в научной литературе изложены результаты исследования артефактов грамзаписи отдельных исполнителей и рок-групп из стран Восточной Европы во времена социализма. Особое место в авторском подходе отведено систематизации информации о рекординговых источниках.

Ключевые слова: «Фирма Мелодия», грамзапись, рок-музыка.

The publication highlights the «white spots» in the history of the Soviet record. In the first time in the scientific literature, the author presents the results of the study of artifacts record individual performers and rock bands from Eastern Europe during the communist era. A special place is given to the author's approach to the systematization of information sources of recording.

Key words: «Firm Melody», Recording, Rock Music.

Кожний етап історичного розвитку формує свої специфічне середовище й умови функціонування та розвитку системи соціальної комунікації, одним з елементів якої є інститут рекордингу. Роль грамзапису рок-музики в державах «Східного блоку», що створила широкий тематичний спектр музичних фонограм — від зразків фолк-року до класичного хард-року, — у зміні соціально-інформаційного життя суспільства досить значна. Вона є свого роду дзеркалом, яке відбиває життя й інтереси людей поза політичними пріоритетами, безцінним джерелом інформації стосовно історії повсякденності.

Минуле ст. нерозривно пов'язане з ерою соціалізму, тому ми зосередилися переважно на дослідженні поставленої проблеми в Радянському Союзі й інших у минулому соціалістичних країнах Східної та Центральної Європи. Такий інтерес зумовлений і тим фактом, що багатьох з описуваних держав сьогодні на мапі світу вже не існує.

В інформаційно закритій ідеологічній системі, якою була світова прокомуністична співдружність, виник і набув самостійного розвитку феномен соціалістичного рекордингу, в зміст якого ввійшли особливі компоненти, що суттєво відрізняли це явище від західної рекорд-індустрії з її соціальними парадоксами. І все ж неможливо переоцінити культурно-історичного значення грамзапису рок-музики за соціалізму, про що свідчить безліч імен авторів та виконавців, якість музичного матеріалу яких зовсім не нижче за загально визнані західні зразки «класики» популярної музики.

Відтак, постає питання про дослідження причин та умов становлення і розвитку рекордингових фірм у системі інститутів соціальної комунікації Східної Європи в другій половині ХХ ст. З огляду на те, що інститут грамзапису рок-музики завжди був і сьогодні залишається особливим комунікативним явищем, яке має суттєвий соціальний вплив на розвиток суспільства, зокрема за соціалізму, саме в нових інформаційних умовах є актуальною розробка концепції східноєвропейського рекордингу, що потребує ґрунтовного вивчення минулого досвіду в цій сфері.

До розгляду різних грамзапису, історії грамплатівки, а також дослідження сучасних соціотехнологічних реформацій у рекординговій сфері популярної музики дедалі частіше звертаються сучасні російські й українські дослідники: С. Агеев, Л. Антонов, А. Аршинов, С. Ахтямов, В. Бокарьов, Т. Букіна, В. Василевський, Л. Васильєва, Є. Воронянський, В. Горбатов, А. Горохов, Н. Зільбербрандт, А. Ільїн, Г. Кнабе, В. Козін, О. Кочанов, Д. Кондаков, І. Кондакова, М. Краснов, Я. Левчук, А. Муратов, Д. Муратова, В. Нікамін, А. Петухов, А. Пройдаков, І. Савінков, Є. Савицька, Ф. Софронов, А. Тихонов, С. Тихонов, О. Шерел та ін.

З небагатьох сучасних авторів, у чиїх публікаціях простежується інтерес до вивчення грамзапису в країнах Східної Європи, наявні досить фундаментальні дослідження західних лейблів, виконані деяким із зарубіжних (англомовних і німецькомовних) учених.

Предметом публікації є радянська концепція грамзапису східноєвропейської рок-музики. Це перше дослідження подібної спрямованості в Україні, мета якого полягає в розкритті комунікативних аспектів особливостей грамзапису радянською «Фірмою Мелодія» фонографічної продукції країн Східної Європи, що раніше були соціалістичними.

Соціалістична школа грамзапису року у світовому історичному масштабі фактично являє собою інститут грамзапису року країн Східної Європи.

Найчастіше перше ознайомлення радянських меломанів з творчістю виконавців із соціалістичних країн відбувалося завдяки щомісячному суспільно-політичному та літературно-музичному ілюстрованому звуковому журналові «Кругозор» з гнучкими пластинками. Так, у 1971 р. з липневого номера журналу «Кругозор» розпочався конкурс на найцікавіші аранжування та виконання пісень радянських композиторів зарубіжними співаками. Значна частина конкурсантів представляла соціалістичні країни. Зокрема, це були чеські співачки Їтка Зеленкова і Ладко Кодзеркова, польські — Слава Пшибильська та Ірена Санторо, болгарські виконавці М. Іончев, М. Кирилова та Г. Бейко. У номері 11 «Кругозору» за 1971 р. у категорії «Премії Сопота» був представлений польський рок-музикант Чеслав Неман [1].

У третьому номері за 1972 р. на дванадцятій сторінці — чехословацький естрадний співак Вальдемар Матушка [2]. У 1972 році в № 5 «Кругозору» (категорія «Естрада планети») розміщені дві пісні болгарського співака Бісера Кірова [3].

На одинадцятій звуковий сторінці листопадового випуску «Кругозору» за 1972 р. звучить пісня Карела Готта «Радістю життя», Ганна Герман співає пісню «Подібна правді», а також югославський ансамбль «ЧЕРВОНІ КОРАЛИ» (CRVENI KORALI) виконує «Мій пан Бепо» [4].

У 1974 р. в № 11 звукового журналу «Кругозор» у рубриці «Гости Москви» представлені записи угорської поп-зірки Шаролоти Залатнаї, польського ансамблю «БРАТСТВО КУРКОВЕ-1791» і кубинської співачки Нерейди Наранхо [5].

Особливе місце в радянського слухача 1970-х рр. посідав угорський ансамбль «ЕКСПРЕС», який, до речі, істотно поступається в рейтингу багатьом іншим мадярським рок-групам, адже він не подарував жодної кавер-версії ні радянському шинкарському

репертуарові, ні репертуарові вітчизняних груп, ні програмам танцмайданчиків.

Ансамбль був створений в Угорщині в 1962 р. під назвою «EXPRESSZ EGYÜTTES» спочатку як диксиленд-група. Друге слово в назві групи «együttes» означає «комбінований». Іноді угорська версія слова «Expressz» замінялася на поширеніше «Express».

Тут слід зробити застереження, щоб не сплутати угорський «ЕКСПРЕС» із німецькими групами, що мають в українській транскрипції близькі назви. Груп з такою назвою було три — 1) оп-група, створена в 1969 р. в Baden-Württemberg (ФРН) як «SKIPPIES» і в 1982 р. перейменована на «FERNANDO EXPRESS»; 2) «EXPRESS BAND» (іноді просто «EXPRESS»), більше орієнтована на Jazz-Rockm Swing, Tango, Cha-Cha, Rhumba, Mambo, до складу якого входили Jim Mackin, Reinhold Reiter, Eb Jensen, Jürgen Schwarze, Jim Jensen; 3) «EXPRESS» — рок-група зі Східного Берліна, що була заснована в 1972 р. й до закінчення 1970-х рр. стала на міжнародному музичному ринку однією з найуспішніших східнонімецьких груп. Особливої популярності останній «ЕКСПРЕС» набув у 1980-ті рр. чомусь у Чехословаччині, але кардинальна зміна соціальної структури, зокрема входження НДР до складу ФРН, відбилася на динаміці фонографічного ринку Східної Європи. Сукупність цих факторів, імовірно, позначилася на діяльності групи, яка в 1989 р. припинила своє існування.

Але повернімося до характеристики фонографічної продукції, виробленої в УНР і Радянському Союзі угорським «ЕКСПРЕСОМ».

В основному складі «ЕКСПРЕСА» були такі музиканти — Kalmusz Pál (саксофон), Kangyal Ferenc (ударні), Malek Miklós (духові), Magyar Csaba (клавішні), Silye Attila (бас-гітара), Solymos Antal (Tóni) (гітара і лідер-вокал). До речі, Malek Miklós у 1970-80-ті рр., паралельно з роботою в «ЕКСПРЕС», успішно продовжував свою кар'єру з виконання класичної музики, відзначившись участю в таких проєктах, як: «Hívogató» (1974), «Angyalföld» (1978), «Kicsik És Nagyok» (1978), «Ha Felszáll A Kód» (1981), «Téli Mese» (1982), «Lepketánc» (1983), «Elégia» (1984), «Éjfél Után» (1985), «Pas De Deux» (1986), «Újpesti Orgonák» (1987), «Walzer» (1990).

Творчу діяльність «ЕКСПРЕС» активно здійснював у період з 1963 по 1986 рр. Здебільшого, репертуар був орієнтований на поп-рок з активною участю духової секції. Найвідомішими піснями «ЕКСПРЕСА» за всю історію його кар'єри стали «Ó, Egy Kis Csók» (1968), «Szállj, Szállj, Madár» (1968), «Kislány, Vigyázz» (1971), «Ne Félj Semmit» (1972), «Jani» (1972), «Hull Az Elsárgult Levél» (1973), «Jöjj Hozzám» (1975), «Véletlen» (1975), «Drágám»,

«A Harmonikás» (1977), «Vártalak» (1977), «Ahogy A Két Szemeddel Nézel» (1977), «Olyan Jólesik» (1981).

Протягом певного періоду «ЕКСПРЕС» працював як оркестр, що супроводжував концерти, радіо- і танцювальні шоу, а також для запису на той час більш відомих артистів угорської естради, таких як Коós János і молода Kovács Kati. Саме в цьому контексті й відбувся в 1970 р. на «Мелодії» випуск платівки співака Яноша Кооша в супроводі вокально-інструментального ансамблю «ЕКСПРЕС» (Д-028213-14). У деяких джерелах указано й інший каталожний номер цієї платівки — Д-00028643-44. Основна частина тиражу цього диска надрукована Ташкентським заводом грамплатівок.

До речі, достеменно не вдалося визначити (здебільшого через відсутність єдиної системи числення), скільки всього «Фірма Мелодія» видала платівок «демократів». Але, якщо вважати угорський «ЕКСПРЕС» біт- чи рок-групою, саме цю платівку умовно можна назвати одним із перших дисків-гігантів східноєвропейських рок-музикантів, виданих «Мелодією» в СРСР.

І знову слід сказати кілька слів про співвідношення термінів. Тих же Радмілу Караклаіч, Ганну Герман, Бісера Кірова або Карела Готта навряд чи впевнено можна долучити до «демократичного року». А якщо «демократи» представляли винятково східноєвропейську рок-сцену, то як бути, наприклад, з угорською групою «NEOTON FAMILIA», яка виникла як правонаступник прог-рок-групи «NEOTON» і дівочого поп-тріо «KÓSVABÁK», перетворившись до початку 1980-х рр. на яскравий диско-колектив, творчість якого обґрунтовано набула світового визнання, а альбоми та сингли випускалися не тільки в соціалістичних країнах.

У серії «Мелодії друзів-70» вийшов мінійон Д-00028663-4, записаний уже власне самим «ЕКСПРЕСОМ», на якому були присутні чотири пісні, зокрема «Мой друг «Медный граф»», «Сумерки», «Зеленые стебли кукурузы» і версія бітловської «Обла-ди, обла-да».

У середині 1970-х рр. «ЕКСПРЕС» бере активну участь як самостійний колектив у різних регіональних фестивалях і здобуває перші місця у двох національних пісенних конкурсах — «Tessék Választani!» (1975) і «Made in Hungary» (1976).

У цьому ж 1976 р. в СРСР виходить повноцінний лонгплей «ЕКСПРЕС» (С60 06823-4), головним виробником якого став базовий радянський сублейбл «Мелодії» — Апрелівський завод грамплатівок. Зауважимо, що оригінальні назви пісень на угорській на всіх платівках, які були видані «Мелодією», не вказувалися, пропонувався тільки російський переклад.

Було два варіанти кольорового конверта із зображенням учасників групи: оригінальний, виданий у роки виходу платівки, і пізніший, який вийшов у 1978 р. для додрукованого тиражу.

У 1977 р. «Мелодія» видала другий довгограючий диск «ЕКС-ПРЕС» (С60-09353-54). Цей вініловий диск групи був виготовлений на Апрелівському і Ризькому заводах грамплатівок, причому так само, як і в першому разі, в 1978 і 1980 рр. обидва заводи додруковували тираж, але частина платівок реалізовувалася в інших, «неіменних» конвертах. Деякі дослідники відзначають, що ця платівка була видана взагалі в чотирьох різних варіантах оформлення, але ми змогли відшукати тільки два іменних.

Виявляється, в 1977 або 1978 році (точніше визначити не вдалося) «ЕКСПРЕС» був на гастролях у Києві у великій збірній програмі і став головною ударною силою концерту, зігравши кілька пісень у другому відділенні, чим здобув вельми високу оцінку київської публіки. «ЕКСПРЕС», порівняно зі стандартами «класичних» радянських ВІА, складався із шести осіб, які досить кваліфіковано грали на музичних інструментах. Фронтменом ансамблю був співак і гітарист Тоні Шоймоши, який заспівав більшість пісень і виразно по-російськи оголошував номери. У кінці виступу він дозволив собі такий жарт: «А зараз я заспіваю вам свою найулюбленішу пісню. Найулюбленішу — тому що я сам її написав». І «ЕКСПРЕС» виконав веселу пісеньку «Йди ко мне» з першого диска, виданого фірмою «Мелодія».

У кінці 1970-х рр. по Центральному телебаченню було показано музичну програму у форматі «Фільм-концерт», що цілком складалася з виступу «ЕКСПРЕСА» у вигляді телекліпів і називалася «Серебряный экспресс». Імовірно, ця програма була знята в Угорщині й приурочена до виходу платівки з аналогічною назвою в себе на батьківщині в 1979 р. Музичний стиль ансамблю зазнав деяких трансформацій відповідно до данс-тенденцій, ставши легковажнішим, навіть дещо «диско-подібним», але з активним використанням духових інструментів.

У Радянському Союзі платівка «Серебряный «Экспресс» (С60-12689-90) третій лонгплей групи. Диск було випущено практично відразу після виходу цього релізу в Угорщині в 1979 р. Московським, Ленінградським і Ташкентським заводами грамплатівок у кольорових конвертах, але без зображень самих учасників групи. У 1982 р. Ташкентський завод додрукував певну їх кількість під номером С60-12689/4-1. Угорський оригінал називався «EXPRESS EGYÜTTES» — «Ezüst Express» (1979).

Більшість пісень усіх трьох довгограючих дисків «ЕКСПРЕСА», виданих у Радянському Союзі, написана учасниками групи, серед яких основними авторами залишалися Ференц Конд'ел і Тоні Шоймоши.

І, нарешті, остання платівка «ЕКСПРЕСА» у вигляді мінйону вийшла в Радянському Союзі в 1982 р. (7", 33 RPM, С62-13065-66), подаючи компіляцію з пісень попереднього «Серебряного

Експреса». Мінйон був виданий досить обмеженим накладом Ташкентським заводом грамплатівок.

Отже, Ташкентський сублейбл «Мелодії» активно виробляв угорський поп-рок.

Цікаво, що платівки «Express I» (1976) і «Express II» (1977), видані радянської фірмою грамплатівок, наявні в офіційній дискографії групи. І якщо друга платівка являє собою своєрідну компіляцію раніше виданого в Угорщині матеріалу, то перший диск винятково ексклюзивний, оскільки записаний і випущений тільки в СРСР.

У самій же Угорщині були видані такі довгограючі вінілові диски «ЕКСПРЕСА»: — «Jöjj Hozzám» (Hungaroton-Pepita, 1977), «Ezüst Express» (Hungaroton-Pepita, 1979), «Időgép» (Hungaroton-Pepita, 1981), «Slágerexpress» (Hungaroton-Pepita, 1985), а також перевидана на компакт-диску збірка «Aranyalbum 1.–2.» (2001) [6].

Остання — подвійний диск, являє собою CD-збірку пісень «ЕКСПРЕСА» за період з 1968 по 1984 рр. До речі, це єдине перевидання пісень групи на компакт-диску, підданих цифровому ремастерингу у 2001 р.

Таким чином, жоден з оригінальних альбомів цього угорського ансамблю до цього часу офіційно не був перевиданий ані в самій Угорщині, ні в інших країнах. Фонографічний же матеріал, який можна знайти в Інтернеті, являє собою «піратську» оцифровку вінілових оригіналів.

Оригінальний диск «Jöjj Hozzám» виданий «Пепітою» в 1977 р.

Останній повноцінний лонгплей «ЕКСПРЕСА» вийшов в Угорщині під лейблом «Pepita» в 1981 р. під назвою «EXPRESS» — «Időgép» (Pepita — SLPX 17670, Album, 1981). Термін «Időgép» по-угорськи означає «Машина часу», але жодного відношення до однойменної групи, яка набирала популярність у ті роки в СРСР, не має. Цей диск у Радянському Союзі офіційно не перевидався, але деяким радянським меломанам вдалося його придбати в оригіналі на декадах угорських грамплатівок.

У 1976 р. «Мелодія» видає грамплатівки із записом вокально-інструментального ансамблю «СЕМЕРО МОЛОДЫХ» (С60-07165-6). Пісні виконувалися трьома мовами — сербсько-хорватською (2, 4, 7, 9, 10), англійською (3, 11) та російською (5, 6, 8).

Оформлення диска було декількох видів. Так, на конверті, зробленому Ризьким заводом грамплатівок, поміщені фотографії учасників ансамблю, а на яскраво розфарбованих конвертах від Априлівського заводу — ні зображень музикантів, ні інформації про колектив не було — тільки згадка про керівника: Любиш Міліч. Але, напевно, мало хто з меломанів знає, що вперше фонограми цього колективу стали доступні радянському слухачеві за

13 років до випуску вище названого диска-гіганта: ще в 1963 р. Ризький завод грамплатівок у простому паперовому конверті видав патефонну платівку югославського естрадного ансамблю «СЕМЬ МОЛОДЫХ», на якій були два треки — «Когда я пошел на Бембашу» і «Черные глаза у тебя, девушка».

Цей ансамбль є однією з перших біт-груп Югославії. Точна назва колективу — «SEDMORICA MLADIN» (іноді «7 MLADIN» або «СЕДМОРИЦА МЛАДИХ»), який був створений 29 вересня 1959 р. в Белграді й виконував як сербський фольклор в естрадній обробці, так і власні композиції в стилі поп-рок (точніше буде все ж називати це раннім балканським бітом).

Група з успіхом видавалася на більшості югославських лейблів, зокрема на «ZKP RTLJ», «Jugoton», «PGP-RTB», «Jugodisk». Учасниками колективу в різний час були такі югославські музиканти, як Nebojša Dančević (piano, vocals), Milutin Vasović (guitar, vocals), Ljubiša Stošić (bass, vocals), Branislav Todorović (drums, vocals, 1959-78), Zarija Raković (trumpet, vocals), Ljubiša Milić (trombone, vocals), Vladislav Vasilic (clarinet, tenor saxophone, vocals, 1959-63), Jova Radovanović (clarinet, tenor saxophone, vocals, 1963-91), Nebojša Kunić (drums, vocals, 1978-91).

Платівка, яка була аналогічною до диска, виданого в СРСР (до речі, на один рік раніше, тобто в 1976 р., ніж перший лонгплей у себе на батьківщині в Югославії — лише в 1977 р.), на югославських лейблах не випускалася, тому цю платівку іноді долучають до офіційної дискографії цього ансамблю, а іноді — ні.

У другій половині 1970-х рр. група з концертами виступала в Радянському Союзі, зокрема в Харкові, де, крім вельми своєрідних, наповнених гумором авторських композицій, звучали яскраві хіти з репертуару «LES HUMPHRY SINGERS», «SWEET» і деяких інших західних зірок, які югославський ансамбль чудово виконував. Офіційно про розпад групи було оголошено в травні 1999 р.

Ще однією цікавою для радянського меломана югославської групи є Ансамбль Ангела Владковича ABC — ANGEL VLADKOVIĆ GROUP ABC.

На жаль, ми не змогли з'ясувати абсолютно правильне написання імені та прізвища керівника цього проекту, оскільки в різних джерелах використовуються різні варіанти — A. Vlatković, Angelo Vlatković, Angel Vladković, A. Владкович, A. Влаткович, Ангел Владкович, Ангело Владкович. З невідомої нам причини ні в жодному з вивчених нами «рідних» югославських рок-видань — енциклопедій і довідників про цей гурт інформації немає. Тому історія групи зібрана нами «по крихтах».

Дебютом Ангело Владковича як композитора було написання музики до короткометражного фільму «Kad Bi Ribe ..» (1960). Назвемо його інші ранні фонографічні проекти, які виходили на

югославських лейблах: участь у збірних платівках як композитора й аранжувальника Angelo Vlatković — «Festival Zabavne Muzike Opatija 60» (LPY-V-76, LP, Comp., Jugoton, 1960), «Popularni Šlageri U Duetu» (EPY-3116, 7", EP, Jugoton, 1961), «Beogradsko Proleće» (LP 536 7", EP, PGP RTB, 1961), «Opatija 61» (LP 5900, LP, Comp., PGP RTB, 1961), «Opatija 61» (EP 50910, 7", EP, PGP RTB, 1962), «Duo «DD» — U Čemu Je Stvar» (EP 50190, 7", EP, PGP RTB, 1963).

Уперше назва А. Влатковичем «ABC» була використана в 1963 р. на диску Perica Stojančić і KVINTET A-B-C «Lucia» (EP 50225, 7", EP, PGP RTB, 1963), на якому були записані енергійні композиції в стилі «біт» і «рок-н-рол».

З 1963 по 1967 рр. як професійний висококласний аранжувальник Ангело Влаткович працював з такими музикантами, як Nada (Esperanza), Radmila Karaklajić, Ivana Nikolić, Ana Štefok, Vanja Stojković, і в деяких інших проектах, іноді виступаючи як композитор.

У СРСР було видано три різних грамплатівки цього проекту. У різних випадках і на різних заводах з вироблення грамплатівок використовувалося кілька варіантів конвертів і назв колективу: «ABC», «Ансамбль Ангела Владковича ABC» і просто «Эстрадный ансамбль ABC».

У 1975 р. на «Мелодії» виходить 7 "EP — Вокально-Инструментальный Ансамбль «ABC» (С62-05669-70), де записана версія пісні «БІТЛЗ» «О милая» (в оригіналі «Oh! Darling»).

У 1977 р. випущений перший диск-гігант у яскраво-червоному конверті під простою назвою «Вокально-инструментальный ансамбль ABC» (ЗЗС60-05811-12). Солисти: П. Коларов, В. Стойкович, М. Мутавджіч.

Пояснювальний напис на конверті цієї платівки свідчить: «Вокально-инструментальный ансамбль ABC — один из наиболее популярных эстрадных коллективов Югославии, с успехом выступающий у себя на родине и за рубежом: в Болгарии, Польше, ГДР, Венгрии, Италии. Ансамбль частый гость в Советском Союзе. Слушатели с большим теплом принимают югославских гостей. Меняется репертуар ансамбля, в коллектив приходят новые способные музыканты и певцы, но неизменным остается его творческое кредо — популяризировать лучшие музыкальные произведения народов Югославии. В этом — немалая заслуга руководи-теля коллектива — ищущего музыканта А. Владковича. Солисты ансамбля — молодые талантливые исполнители. Среди них — популярная певица Ваня Стойкович».

Для інформації: Павел Коларов раніше грав у створеній у 1962 р. хорватській поп-групі «DELFINI», записавши з нею на «Юготони»

два сингли, а після «ABC» співпрацював з хорватським біт-бендом «MLADI BATALI».

Другий диск-гігант називався «Естрадний ансамбль ABC» (С60-11974). Солісти В. Стойкович і В. Хамшич. Рік випуску на лейблі й конверті не вказано.

Третім диском-гігантом був «Ансамбль Ангела Владковича ABC» (С 60-15383-4). Апрелівський ордену Леніна завод грамплатівок, Ленінградський завод грамплатівок і Ризька студія грамзапису — один варіант оформлення, Ташкентський завод грамплатівок ім. М.Т. Ташмухамедова — інший. Запис зроблено в 1979 р., але диск видано в 1981 р.

Таким чином, у СРСР за десять років, з 1971 по 1981 р., було випущено п'ять платівок різного формату (одна як супроводжуючий оркестр, один сингл і три лонгплея). Усього нами знайдено чотири варіанти різного оформлення платівок «ABC», що виходили в СРСР у різні роки. Можливо, їх може бути й більше [7, с. 170-173].

Отже, на основі викладеного матеріалу доходимо головного висновку: грамзапис рок-музики в СРСР пройшов довгий і непростий шлях. Дослідження підтвердило гіпотезу про те, що в другій половині ХХ ст. сформувалося таке самобутнє мультикультурне і досить цілісне явище, як соціалістична школа грамзапису популярної музики, одним з компонентів якої є рок як соціально-комунікативний феномен.

Радянська «Фірма Мелодія», широко використовуючи виробничі потужності Апрелівського, Ленінградського, Ризького, Ташкентського, Тбіліського і Бакинського заводів грамплатівок, а також Московського дослідного заводу «Грамзапис», випускала перевидання східноєвропейських музикантів, оригінали яких були записані на національних лейблах, не укладаючи ліцензійних угод на випуск фонографічної продукції.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо у вивченні рекордингових систем країн Східної Європи, що раніше входили до соціалістичного табору, а також у докладному розгляді новітніх тенденцій, що виникають у рекординговій та філофонічній сферах Східної Європи.

Список літератури

1. Премии Сопота // Кругозор. — 1971. — №11. — С. 10.
2. Хрипунова Р. Вальдемар Матушка (Эстрада планеты) / Р. Хрипунова // Кругозор. — 1972. — №3. — С. 12.
3. Ермишев В. Бисер Киров (Эстрада планеты) / П. Ермишев // Кругозор. — 1972. — №5. — С. 12.
4. Чекрыгина С. Карел Готт и Анна Герман (Гости Москвы) / С. Чекрыгина // Кругозор. — 1972. — №11. — С. 11.

5. Чекрыгина С.Ш. Залатнаи, ансамбль «Братство Куркове-1791» и Н. Наранхо (Гости Москвы) / С. Чекрыгина // Кругозор. — 1974. — №11. — С. 11.
6. EXPRESS EGYÜTTES // A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából / [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://hu.wikipedia.org/wiki/Express_együttes.
7. Синеокий О.В. Бит двух цивилизаций : Сага о правовой грамзаписи поп-музыки до и после гибели мировой системы социализма / О. В. Синеокий ; [Петар Янятович (г. Белград, Сербия), Йозеф Раж и Михал Чимера (г. Братислава, Словакия) — предисловие, Игорь Куприянов (г. Москва, Россия) — послесловие] ; под. ред. А.В. Галина. — Вып. 3 (Серия «Рок Восточной Европы»). — М. : Изд-во ИП Галин А.В., 2012. — 520 с.

Надійшла до редколегії 03.12.2012 р.

УДК 007.304: 655.11

Н. С. ПОДОЛЯКА

ВІД «БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ЗБРОЇ» ДО «СЛОБОЖАНЩИНИ»: ЕВОЛЮЦІЯ ОДНОГО РАДЯНСЬКОГО ВИДАВНИЦТВА

Розглянуто діяльність Сумського обласного (газетного) видавництва («Більшовицька зброя»).

Ключові слова: *видавництво «Більшовицька зброя» (Суми), історія видавничої справи.*

Рассмотрена деятельность Сумского областного (газетного) издательства («Більшовицька зброя»).

Ключевые слова: *издательство «Більшовицька зброя» (Суми), история издательского дела.*

The article deals with the activity of the Sumy (the regional newspaper) publishing house («Bilshovitska zbroya»).

Key words: *publishing house «Bilshovitska zbroya» (Sumy), the history of the publishing business.*

Досвід видавничих структур Сумщини ХХ ст. досі не висвітлено і майже не впроваджено в практику сучасних видавництв. Але навіть фрагментарна ретроспектива діяльності Сумського обласного (газетного) видавництва («Більшовицька зброя») може допомогти дослідникам незаангажовано проаналізувати загальні процеси, що відбувалися у вітчизняній видавничій справі, з усіма негативними й позитивними наслідками в економічній і особливо духовній сферах.

Головним джерелом інформації з вищезазначеної теми слугують архівні документи (фонди Державного архіву Сумської області: Р — 3461 Сумське обласне управління в справах поліграфії та видавництва, 3 од. зб., 1945 — 1947 рр.; Ф. Р — 3462 Сумське обласне управління в справах поліграфії та видавництва, 2 од. зб., 1951 — 1952; Ф. Р-4319 Управління в справах видавництва,